

Development of Parenting Behaviors Scale: A Validity and Reliability Study

Betül Gökçen DOĞAN, Hatay Mustafa Kemal University, ORCID ID: 0000-0001-7697-334
İlhan YALÇIN, Ankara University, ORCID ID: 0000-0002-6407-960

Abstract

The aim of this study is to develop a reliable and valid measurement tool to determine parenting behaviors of parents with preschool children (3-6 years old). The universe of validity and reliability studies consists of parents with preschool children. In order to study the validity and reliability of the scale, research was conducted on two different study groups. The first study group was used in the exploratory factor analysis to reveal the structure of the scale. Of the parents in the first study group, 232 were female, 193 were male, and 1 person did not specify their gender. It was used in the confirmatory factor analysis to determine whether the scale structure obtained from the second study group was confirmed or not. The parents in the second study group consisted of 471 people (294 women and 177 men). In the study, parents were interviewed for item writing and the observation technique was used. At the end of the exploratory factor analysis, it was seen that the scale is a 5-point Likert-type measurement tool consisting of 28 items with two sub-dimensions, positive and negative parenting behaviors. Exploratory and confirmatory factor analysis was performed for the validity study of the scale. Cronbach's alpha internal consistency reliability coefficient and test-retest method were used for the reliability of the scale. The internal consistency coefficient was calculated as .83 for positive parenting and .74 for negative parenting. Test-retest reliability scores were 0.74 for positive parenting behavior; 0.70 for negative parenting behavior. As a result, a reliable and valid measurement tool that reflects Turkish culture for determining parenting behaviors of parents with children in preschool period was obtained.

Keywords: parenting, parenting behaviors, scale development, reliability, validity

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 22, No 3, 2021
pp. 1942-1963
DOI:10.17679/inuefd.916049

Article Type
Research Article

Received
14.04.2021

Accepted
14.09.2021

Suggested Citation

Dogan, B.G. & Yalcin, I. (2021). Development of parenting behaviors scale: a validity and reliability study, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(3), 1942-1963. DOI: 10.17679/inuefd.916049

This article was produced from the first author's doctoral thesis under the supervision of the second author. The doctoral thesis accepted by Ankara University, Graduate School of Educational Sciences in January, 2021.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Parenting behavior shows how parents treat their children while raising their children (Brenner & Fox, 1999; Hazzard, Christensen & Margolin, 1983; Lovejoy, Weis, Hare & Rubin, 1999). Parental behavior refers to how parents treat their children in different situations (Kwon, 2007). Parenting behaviors are a more comprehensive construct than parenting styles. Therefore, it can be said that a tool that measures parenting styles is not a good measurement tool for determining parenting behaviors (Darling & Steinberg, 1993; Sang, Daniels & Kissinger, 2006).

When measuring instruments are used in research in Turkey related to parental examined a large part of is observed that individual's parent attitudes they perceive their parents during childhood and styles (Karabulut-Demir and Şendiller, 2008; Soygüt, Cakir and Karaosmanoğlu, 2008; Sümer and Güngör, 1999). While the target audience of the Alabama Parental Behavior Scale (Çekiç, Türk, Buğu, & Hamamcı, 2018), which is one of the measuring tools for parenting behaviors adopted in recent years, is parents whose children attend primary school; Ghent Parental Behavior Scale Mother Form is intended for mothers with children aged 5-6 (Turan, Kartal, Kapıkıran, Kurban, Zencir, 2016). Of parents in Turkey, it appears to be limited to the measurement tools to evaluate themselves to determine their parenting behavior. In addition, it can be stated that these measurement tools are not intended for parents who have children in a certain life period, such as preschool childhood.

Internal and foreign literature to when scanning, parenting is positive and negative were found to be laid out two-dimensional studies. Positive parenting behaviors are behaviors that increase attachment in the child-parent relationship and affect their autonomy over time (Ainsworth, Blehar, Waters & Wall, 1978; Baumrind, 2003). Positive parenting behaviors; the child's behavior *appropriate to react / appropriate discipline* (Albright and Tamis-LeMonda, 2002; Whiteside-Mansell, Bradley, Owen, Randolph and Cauca, 2003; Whiteside-Mansell, Pope and Bradley, 1996), *sensitive* (Albright and Tamis-LeMonda, 2002; De Wolff and van Ijzendoorn, 1997; Elster, McAnarney and Lamb, 1983) *support for children's activities* (DeWolff and van Ijzendoorn, 1997; Matas, Arend, & Sroufe, 1978) and *warmth / love* (DeWolff and van Ijzendoorn, 1997).

Negative parenting, *punitive disciplinary* (Belsky, 1984), *hostility* (Belsky, 1984), *low levels of the sensitivity* (Belsky, 1984; Elster, McAnarney ve Lamb, 1983) and *low levels of warmth* (Belsky, 1984) are exemplified.

Purpose

In this study, it was aimed to develop a measurement tool in order to evaluate the parenting behavior of parents with children in the preschool period.

Method

Within this research, it has been working with two working groups. The first of these groups was used for exploratory factor analysis to reveal the structure of the scale. In the first study group, 426 parents between the ages of 24-52 were studied. 232 of the parents are

female and 193 are male. The second study group was used in the confirmatory factor analysis study conducted to verify the structure of the developed scale. 471 parents between the ages of 22-60 participated in this study. 294 of the parents are female and 177 of them are male. Personal information form, Parenting Styles and Dimensions Scale and Parenting Behaviors Scale were used as data collection tools. The Personal Information Form is the form prepared by the researchers that includes information such as gender and age of the parents. Parenting Styles and Dimensions Scale is used to determine the parenting attitudes of parents with children aged 3-13 years. This measurement tool was adapted by Kapçı and Erdinç (2009). Scale, authoritarian, authority and allow the transmitter consists of three subscales including. The reliability coefficient for these sub-dimensions is as follows, respectively; They are .74, .88, and .64. Parenting Behavior Scale was developed to determine the parental behaviors of parents with preschool children (3-6 years old) within this study. The national and international literature was scanned, and it was decided to write articles that were thought to be suitable for Turkish culture and that contain positive and negative aspects of parenting. Researchers were observed parents. In addition, various measurement tools developed and adapted for parenting behaviors were used. Finally, a pool of 41 items was created, taking into account the theoretical knowledge about positive and negative parenting behaviors. The suitability of the items, studied about the parents, Early Childhood Education, Educational Psychology, Psychological Counseling and Guidance of at least have received doctoral degrees in consultants presented the opinion. The items were rearranged according to the feedback of the field experts and the first form with a total of 40 items was obtained. Then, the scale was taken opinions from experts in the field of measurement and evaluation for suitability. The expert has completed a doctorate in Measurement and Evaluation of Advanced, in accordance with 1 = no time 5 = Always quintet scored as Likert type a measurement tool has been created. In order to reveal the structure of the Parenting Behavior Scale, which was finalized, Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were performed to determine the accuracy of this structure. Before collecting the data, the approval of the Ethics Committee of Ankara University and the Approval of the Ministry of Education was obtained. It was applied to volunteered parents of children who study in kindergartens and kindergartens. Analysis of the resulting data, sample size, the extreme values, normality, linearity, multiple connectedness and sequence assumptions as were examined.

Findings

Varimax rotation method, one of the orthogonal rotation methods, was used to reveal the factor pattern of the Parenting Behavior Scale (Tabachnick & Fidell, 2014). As a result of the analysis, it was seen that there were 7 components with eigenvalues above 1 for the 40 items that were taken as the basis of the analysis. The contribution of each factor to the total variance is important (Çokluk, Şekercioğlu, & Güçlü, 2014). Therefore, after the second factor, it was observed that the effect of other factors on the total variance gradually decreased and had only a small effect. Then, the slope plot (Fig. 1) was examined and it was decided that it was suitable for the two components. This situation shows that the two factors are compatible with the theoretical structure determined before the analysis. In the exploratory factor analysis conducted to reveal the factor design of the Parenting Behaviors Scale, the acceptance level for factor load values was determined as .40 (Tabachnick & Fidell, 2014). A two-factor structure consisting of 28 items was obtained by excluding those whose binary and factor load

values were below the specified level. The contribution of the factors to the total variance was found at 26.24% for the first factor and 8.41% for the second factor. It was seen that the contribution of all factors to the total variance was 34.65%. It can be stated that the contribution of the factors to the total variance is sufficient (Scherer, Wiebe, Luther & Adams, 1988).

Confirmatory Factor Analysis was conducted to reveal the accuracy of the structure obtained after the Exploratory Factor Analysis. The findings obtained in line with this analysis show that the structure was confirmed ($\chi^2 = 802.86$, $sd = 349$, $\chi^2 / sd = 2.3$, $RMSEA = 0.05$, $SRMR = 0.05$, $GFI = 0.90$, $AGFI = 0.88$, $CFI = 0.93$, $NFI = 0.89$, $NNFI = 0.92$).

Discussion & Conclusion

Findings obtained from the analysis made during the development phase of the scale show that the scale is a reliable and valid tool. Working with the preschool children, to evaluate the positive and negative on two dimensions, including raising the children of the parents of this measurement tool they can use.

Ana Babalık Davranışları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Betül Gökçen DOĞAN, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-7697-3341
İlhan YALÇIN, Ankara Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-6407-9606

Öz

Bu çalışmanın amacı, okulöncesi dönemde (3-6 yaş) çocukları olan ana babaların ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı geliştirmektedir. Geçerlik ve güvenirlilik çalışmalarının evrenini okulöncesi dönem çocukları olan ana babalar oluşturmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlilik çalışması için iki farklı çalışma grubu üzerinden araştırma yürütülmüştür. Birinci çalışma grubundan ölçeğin yapısını ortaya koymak için yapılan açımlayıcı faktör analizinde yararlanılmıştır. Birinci çalışma grubunda yer alan ana babaların 232'si kadın, 193'ü erkek ve 1 kişi cinsiyetini belirtmemiştir. İkinci çalışma grubundan elde edilen ölçek yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde kullanılmıştır. İkinci çalışma grubunda yer alan ana babaların 294'ü kadın, 177'si erkek toplam 471 kişidir. Yapılan çalışmada madde yazımı için ana babalarla görüşme yapılmış, gözlem tekniğinden yararlanılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonunda ölçeğin olumlu ve olumsuz ana babalık davranışları olmak üzere iki alt boyutu olan toplam 28 maddeden oluşan, 5'li Likert tipinde bir ölçme aracı olduğu görülmüştür. Ölçeğin geçerlik çalışması için açımlayıcı, doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt geçerliği yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlilik çalışması için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, test tekrar test yöntemi uygulanmıştır. İç tutarlık katsayısı olumlu ana babalık için .83, olumsuz ana babalık için .74 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenirlilik puanları olumlu ana babalık davranışı için 0.74; olumsuz ana babalık davranışı için 0.70 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, okulöncesi dönemde çocukları olan ana babaların ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik Türk kültürünü yansıtan güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ana babalık, ana babalık davranışları, ölçek geliştirme, geçerlik, güvenirlilik

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 22, Sayı 3, 2021
ss. 1942-1963
DOI:10.17679/inuefd.916049

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
14.04.2021

Kabul Tarihi
14.09.2021

Önerilen Atıf

Doğan, B. G. ve Yalçın, İ. (2021). Ana Babalık Davranışları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1942-1963. DOI: 10.17679/inuefd.916049

Bu makale ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından Ocak, 2021 tarihinde kabul edilen doktora tezinden üretilmiştir.

Ana Babalık Davranışları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Toplumun en küçük yapı taşı olan aile, aralarında evlilik ya da kan bağı bulunan anne, baba ve çocuklardan oluşan birimdir. Aile içerisinde her üyenin çeşitli rolleri bulunmaktadır, bunlardan birisi de ana babalıktır (Kağıtçıbaşı, 2017). Ana baba davranışları eski zamanlardan bu yana filozofların, dini liderlerin ve genel olarak toplumun ilgisini çekmiştir. Diğer yandan ana babalık rolünün ve işleyişinin ampirik olarak incelenmesinin ise daha yakın bir geçmişi vardır (Baydar, Akçınar ve İmer, 2017). Araştırmacıların ve toplumun ilgisini ana babalık davranışını etkileyen faktörler çekmiştir. Bunun en önemli nedeni, çocuk istismarı (Gottfried, Gottfried ve Bathurst, 1988) ve çocukların problemlili davranışları (Hastings, 2002) gibi durumların ortaya çıkmasıdır. Bu ve buna benzer birçok olumsuz durumların ana babalık davranışlarıyla ilişkili olup olmadığı araştırmacıların araştırma konusu haline gelmiştir. Böylelikle ana babalık davranışlarına yönelik ilgi ve merak artmıştır (Teti, O'Connell ve Reiner, 1996). Ana babalık tartışılırken, ana babalık davranışları, ana babalık tarzları ve ana babalık uygulamaları arasında ayırım yapmak yararlı olacaktır. Darling ve Steinberg (1993) ana babalık uygulamalarının ve ana babalık tarzının, ana babalık davranışlarının iki özelliği olduğunu savunmaktadırlar. Ana babalık tarzları, ana babaların çocuklarına yönelik davranışlarını duygusal bir iklim içererek ifade etmesi, bunu da çocukların bir bütün olarak algılayıp ana babalarına genelleştirmesidir (Darling ve Steinberg, 1993). Ana babalık uygulamaları ise, ana babaların çocuklarını sosyalleşmeleri ve ana babalarının belirledikleri hedeflere ulaşmaları için gözlenebilir davranışları olarak tanımlanmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Bu nedenle, ana babalar aynı ana babalık tarzına sahip olsa da, farklı uygulamalar yaparak çocukların gelişim sürecini etkilemektedir. Doğal olarak bunların tamamı ana babalık davranışlarını oluşturmaktadır. Ana babalık davranışları, çeşitli tanım ve yorumlara sahip bir yapıyı temsil etmektedir. Ana babalık davranışları, ana babaların çocuklarını yetiştirirken çocuklarına nasıl davrandıklarına işaret etmektedir (Brenner ve Fox, 1999; Hazzard, Christensen ve Margolin, 1983; Lovejoy, Weis, Hare ve Rubin, 1999). Ana babalık davranışları, ana babaların çocuklarıyla ilgili olarak farklı durumlarda çocuklarına nasıl davrandıklarını ifade etmektedir (Kwon, 2007). O halde, ana babalık davranışları ana babalık tarzlarından daha kapsamlı bir yapıdır. Bu nedenle, ana babalık tarzlarını ölçen bir aracın, ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik iyi bir ölçme aracı olmadığı söylenebilir (Darling ve Steinberg, 1993; Sang, Daniels ve Kissinger, 2006). Ana babalık davranışları çok uzun yıllardır araştırmacıların ilgisini çekmesine rağmen belirli bir ana babalık kuramının olmadığı görülmüştür (O'Connor, 2002). Bunun yerine, her şeyi kapsayan kuramlardan belirli ana babalık davranışlarını ya da çocuklardaki sonuçları dikkate alan kapsamlı çalışmalar olmuştur (Collins, Maccoby, Steinberg, Hetherington ve Bornstein, 2000; O'Connor, 2002). Bu bağlamda, ana babalık davranışlarına yönelik kuram eksikliği göz önünde tutulup, daha önce yapılan araştırmalara dayanarak ana babalık davranışlarının olumlu ve olumsuz olmak üzere iki gruba ayrılmasının mümkün olduğu belirtilmiştir (Guner, 2008; Kobayashi, 2017). Olumlu ana babalık davranışları çocuk-ana baba ilişkisinde bağlanmayı arttıran ve zamanla onun özerk bir birey olmasını etkileyen davranışlardır (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Baumrind, 2003). Olumlu ana babalık davranışları; çocuğun davranışına *uygun tepki verme/uygun disiplin* (Albright ve Tamis-LeMonda, 2002; Whiteside-Mansell, Bradley, Owen, Randolph, ve Cauce, 2003; Whiteside-Mansell, Pope ve Bradley, 1996), çocuğa yönelik *duyarlılık* (Albright ve Tamis-LeMonda, 2002; De Wolff ve van Ijzendoorn, 1997; Elster, McAnarney ve Lamb, 1983) çocuk etkinliklerine *destek* (DeWolff ve van Ijzendoorn, 1997; Matas, Arend ve Sroufe, 1978) ve

çocuğa yönelik *sıcaklık/sevgi* durumlarını (DeWolff ve van Ijzendoorn, 1997) içermektedir. Elster, McAnarney ve Lamb'a (1983) göre duyarlılık, olumlu ana babalığın en önemli yönüdür. Duyarlılık, çocuğun davranışlarındaki değişikliklere dikkat etmek ve bunlara tepki vermek olarak tanımlanmıştır (Lounds, Borkowski, Whitman, Maxwell ve Weed, 2005; Tamis-LeMonda, Bornstein ve Baumwell, 2001). Duyarlılığa ek olarak, olumlu ana babalık yüksek düzey sıcaklık (Belsky, 1984) içermektedir. Sıcaklık, çocuğun yapmış olduğu aktivitelere yönelik ailenin göstermiş olduğu pozitif etki ve ilgidir (Zhou vd., 2002). Destek ise ana babalığın sıcaklık ve şefkat gibi boyutlarını kapsamaktadır (Bates ve Bayles, 1988; Biringen ve Robinson, 1991; Coie ve Dodge, 1998). Ana babaların proaktif bir öğretim sağlaması (Pettit, Bates ve Dodge, 1993), çocuklarının uygun davranışlarını pekiştirmesi (Patterson, Reid ve Dishion, 1992), disiplin uygulaması (Hart, DeWolf, Wozniak ve Burts, 1992), duygusal olarak destekleyici olması (Pettit, Bates ve Dodge, 1997) ve başka çocuklarla birlikteyken izleyip rehberlik edebilmesi (Rubin, Bukowski ve Parker, 1998) destekleyici ana babalık davranışlarındandır. Olumlu ana babalık davranışları çocukların güçlü sosyal becerileri (Burchinal, Roberts, Zeisel, Hennon ve Hooper, 2006; Connell ve Prinz, 2002), etkili iletişim becerileri (Connell ve Prinz, 2002), okuma yetenekleri, matematiksel yetenekleri, düşük problem davranışı (Burchinal, Roberts, Zeisel, Hennon ve Hooper, 2006) alıcı dil becerileri (Connell ve Prinz, 2002) de dahil olmak üzere bir dizi okul hazırlığı göstergeleriyle ilişkilidir. Buna bağlı olarak, okulöncesi dönemdeki akademik işlevsellik, gelecek akademik sonuçları öngörmektedir (Lee, 2010). Öyle ki, akademik işlevsellikte geride başlayan çocukların daha fazla başarısız olma riski artmaktadır (Lloyd ve Hertzman, 2009). Olumlu ana babalık davranışları, çocukları bu tür uyumsuz gelişimsel durumlara karşı koruyabilir, çocukların olumlu akran ilişkilerini sürdürmeleri, psikolojik ve davranışsal olarak iyi olmaları ve akademik olarak başarılı olmaları gibi gereksinim duydukları becerileri geliştirme konusunda destekleyici bir ortam sağlayabilir (Ayoub, Vallotton ve Mastergeorge, 2011). Olumsuz ana babalık, *cezalandırıcı disiplin* (punitive disciplinary) uygulamaları (Belsky, 1984), *düşmanlık* (hostility) (Belsky, 1984), *düşük düzeyde duyarlılık* (low levels of sensitivity) (Belsky, 1984; Elster, McAnarney ve Lamb, 1983) ve *düşük sıcaklık* (low levels of warmth) (Belsky, 1984) ile örneklenmiştir. Ana baba-çocuk arasındaki olumsuz ilişkinin sebebi; düşük düzeyde sıcaklık ve katılım, ayrıca uygun olmayan disiplin stratejileridir (Campbell, Shaw ve Gilliom, 2000). Olumsuz ana babalık, çocuklarda saldırgan davranışlar gibi olumsuz davranışlara neden olabilmektedir (Olson, Ceballo ve Park, 2002). Olumsuz ana babalık davranışlarından olan sert ana babalık davranışı düşmanlık, fiziksel şiddet, öfke, eleştiri ve reddetme gibi davranışlarla kavramsallaştırılmıştır (Neppl, Conger, Scaramella ve Ontai, 2009). Yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre, sert ana babalık davranışlarına maruz kalmış çocukların problem davranış sergiledikleri bulunmuştur (Dodge, Bates ve Pettit, 1994). Pettit, Bates ve Dodge (1997) yapmış oldukları bir çalışmada, küçük yaşta sert ana babalığa maruz kalmış çocukların yaklaşık altı yaşında iken saldırgan davranışlar gösterdikleri; yaklaşık 10 yaşında ise ergen suçlarına yöneldikleri sonucuna ulaşmışlardır. Düşük seviyelerde destekleyici ana babalık (olumsuz ana babalık), çocukların problem davranışlar sergilemesi ile ilişkilendirilmiştir. Ana babalık ile ilgili Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde bu çalışmalarda kullanılan ölçme araçlarının ebeveynlik stilleri ya da ebeveynlik tutumlarına yönelik olduğu görülmektedir. Sıklıkla kullanılan ölçme araçları Ebeveyn Tutum Ölçeği, Young Ebeveynlik Ölçeği ve Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeğidir (Karabulut-Demir ve Şendil, 2008; Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu, 2008; Sümer ve Güngör, 1999). Görülmektedir ki, bu ölçme araçları ana babalık davranışlarını belirlemek için yeterli kapsamda değildir (Sang, Daniels ve

Kissinger, 2006). Son yıllarda ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik ölçeklerin uyarıldığı görülmüştür. Bu ölçeklerden biri olan Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği'nin (Çekiç, Türk, Buğu ve Hamamcı, 2018) hedef kitlesi çocukları ilkokula devam eden ana babalar iken; Ghent Ebeveyn Davranışı Ölçeği Anne Formu ise 5-6 yaş çocuğu olan annelere yöneliktir (Turan, Kartal, Kapıkıran, Kurban, Zencir, 2016). Türkiye'de ana babaların kendilerini değerlendirerek ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik ölçme araçlarının sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, bu ölçme araçlarının okulöncesi dönem çocukluk gibi belli bir yaşam döneminde çocuğu olan ana babalara yönelik olmadığı belirtilebilir. Bu noktadan hareketle bu araştırmada da okulöncesi dönemde çocukları olan ana babaların ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik ölçme aracının geliştirilmesinin önemli olduğu görülmüştür. Bu amaçla, Türk kültürüne uygun olduğu düşünülen, ana babalığın olumlu ve olumsuz yönlerini içeren maddeler yazılmaya karar verilmiştir. Sonuç olarak, ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik Türkiye'de kullanılan ölçme araçlarının sınırlılıkları dikkate alındığında; Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ölçek, okulöncesi dönem çocuğu olan ana babaların, çocuk yetiştirme davranışlarının belirlenmesine katkı sağlayacak olması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, okulöncesi dönemde çocukları olan ana babalara yönelik yapılan ana baba eğitim ve rehberlik programlarını değerlendirme; aile danışmanlığı uygulamalarında kullanma imkanı sağlayacaktır. Bu bilgiler ışığında Türk kültürünü yansıtan Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu araştırmada iki farklı çalışma grubundan elde edilen veriler kullanılmıştır. Grupların ilki Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin geliştirme aşamasında uygulanan açılımlı faktör analizi için kullanılmıştır. İkinci grup ise ölçme aracının geliştirme aşamasında yapılan doğrulayıcı faktör analizi için kullanılmıştır.

Çalışma Grubu 1: Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin AFA çalışması için kullanılan çalışma grubu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ankara ilinin çeşitli ilçelerinde yer alan MEB'e bağlı anaokulu ve sınıflarında çocuğu olan 426 ana babadan oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan ana babaların yaşları 24-52 arasındadır. Bu gruptaki kadınların sayısı 232(%54.46), erkeklerin sayısı 193 (%45.30)'dir ve bir kişi cinsiyetini belirtmemiştir.

Çalışma Grubu 2: Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin DFA çalışması için ulaşılan gruptur. DFA için çalışma grubu, 2019-2020 eğitim öğretim Ankara ilinin çeşitli ilçelerinde yer alan MEB'e bağlı anaokulu ve sınıflarında çocuğu olan 471 ana babadan oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan ana babaların yaşları 22-60 arasındadır. Bu gruptaki kadınların sayısı 294 (%62.42), erkeklerin sayısı 177 (%37.57)'dir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan, ana babaların cinsiyet, yaş bilgilerinin yer aldığı formdur.

Ana Babalık Stilleri ve Boyutları Ölçeği: 3- 13 yaş çocuğa sahip ana babaların çocuklarına yönelik ana babalık tutumlarını belirlemeye yönelik olan bu araç yetkin, yetkeci ve izin verici olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu faktörlerin iç tutarlık katsayıları yetkin, yetkeci ve izin verici için sırasıyla .86, .82 ve .64'tür (Robinson, Mandlco, Olsen ve Hart, 2001). Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışması Kapçı ve Erdinç (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçek

orijinal halini koruyarak üç alt boyutta toparlanabilmiştir. Uyarlama aşaması sırasında yapılan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı yetkin, yetkeci ve izin verici için sırasıyla .88, .74 ve .64 olarak hesaplanmıştır.

Ana Babalık Davranışları Ölçeği: Bu çalışmada okulöncesi dönemde çocukları olan ana babaların, ana babalık davranışlarını değerlendirebilmek amacıyla bu ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu çerçevede, yurt içi ve yurt dışı alanyazın taranmış, Türk kültürüne uygun olduğu düşünülen, ana babalığın olumlu ve olumsuz yönlerini içeren maddeler yazılmaya karar verilmiştir. Bu doğrultuda okulöncesi dönem çocuğu olan ailelerle görüşülmüş ve gözlemlenmişlerdir. Ailelerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılırken doğal gözlem yöntemiyle gözlemlenmiştir. Ayrıca, ana babalık davranışlarına yönelik geliştirilen ve uyarlanan çeşitli ölçme araçlarından faydalanılmıştır. Son olarak, olumlu ve olumsuz ana babalık davranışları ile ilgili kuramsal bilgiler göz önünde tutularak 41 maddelik havuz oluşturulmuştur. Maddelerin uygunluğu, ana babalık davranışları üzerine çalışan biri Okulöncesi Eğitimi, biri Eğitim Psikolojisi, diğer ikisi de Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanlarında en az doktora derecesi almış toplam dört alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarının geribildirimlerine göre maddeler yeniden düzenlenmiş ve toplam 40 maddelik ilk form elde edilmiştir. Daha sonra ölçme aracının ölçme ve değerlendirme açısından uygunluğu için alan uzmanından görüş alınmıştır. Ölçme ve Değerlendirme alanında doktora eğitimini tamamlamış uzmanın görüşleri doğrultusunda 1= Hiçbir zaman'dan 5= Her zaman şeklinde puanlanan beşli Likert tipinde bir ölçme aracı oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında gerekli verilerin toplayabilmek için öncelikle kullanılacak ölçme aracını geliştirenlerle iletişime geçilmiş, gerekli izin ve bilgiler alınmıştır. Daha sonra Ankara Üniversitesi Etik Kurul İzni (08.08.2019 tarihli, 109. karar) ve MEB Onayı ((07.03.2019 tarihli 14588481-605.99-E.4960225 sayı numaralı) alınarak araştırmaya katılmak isteyen gönüllü ana babalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Gönüllü ana babalara ulaşabilmek için öncelikle araştırmacılar tarafından belirlenen okulların idarecileriyle görüşülmüştür. Daha sonra, araştırmanın yapılmasını uygun gören idarecilerin okullarındaki öğretmenlerle görüşülmüştür. Öğretmenler, velilere telefonla ulaşarak araştırma ve ölçme araçları hakkında bilgi vermiş, öğrenciler de velilere ölçme araçlarını ulaştırmıştır. Okulöncesi dönem çocukları tarafından zarf içerisinde ana babalarına ulaştırılan ölçme araçları, ana babalar tarafından doldurularak yine aynı çocuklar vasıtasıyla öğretmenlerine teslim edilmiştir. Araştırmacılar tarafından öğretmenlerden teslim alınan zarf içerisindeki ölçme araçlarından doğru ve eksiksiz kodlananlar değerlendirilmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada öncelikle örneklem büyüklüğü, uç değer, normallik, doğrusallık, çoklu bağlantılılık ve ardışıklık gibi varsayımların karşılanıp karşılanmadığı test edilmiştir. Sonrasında ölçeğin geçerlik çalışması için analizler yapılmıştır. Geliştirilen ölçme aracının yapısını ortaya koyabilmek için Açıklayıcı Faktör Analizi, yapının benzer ölçeklerle ilişkisini (ölçüt geçerliği çalışması) belirleyebilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve yapının farklı gruplarda doğrulanıp doğrulanmadığı belirlemek için Doğrulacı Faktör Analizi yapılmıştır. Güvenirlik çalışması için alt boyutlara ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve test tekrar test yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Analize Hazırlanması

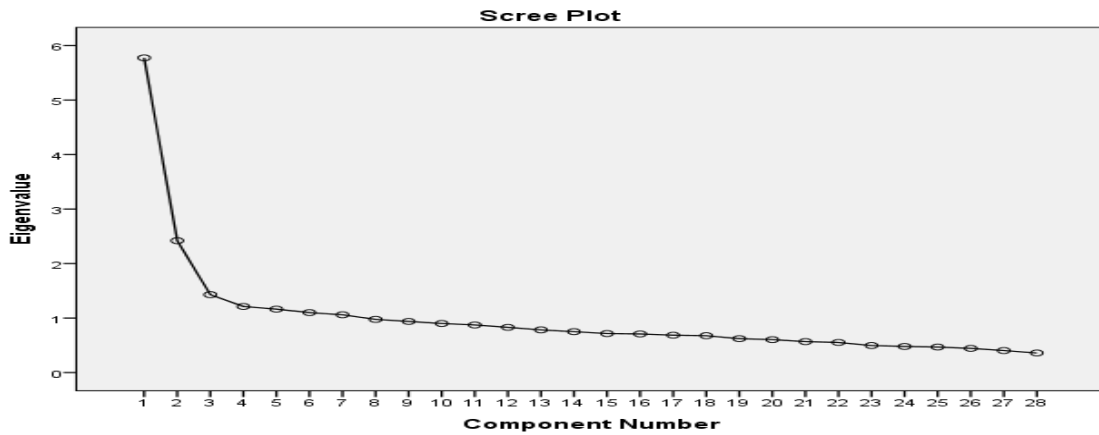
Araştırma kapsamında ulaşılan iki farklı veri setindeki verilerin analizi öncesinde bir takım varsayımların karşılanıp karşılanmadığı incelenmiştir. Birinci çalışma grubundan elde edilen verilerin örneklem büyüklüğü, uç değer, normallik, doğrusallık, çoklu bağlantılılık ve ardışıklık gibi varsayımlar incelenmiştir. Eksik veriler için yaklaşık değer atama yöntemlerinden olan seriler ortalaması ile değer atama işlemi yapılmıştır. Daha sonra uç değer analizi için ham puanlar Z puanına dönüştürülmüştür. Tabachnick ve Fidell'e (2014) göre Z puanı ± 3.29 dışında kalan 4 kişi veri setinden çıkarılmıştır. Geriye kalan 426 kişi ile Mahalanobis uzaklık değeri ile değişkenler arasında olağanüstü kombinasyon olup olmadığı kontrol edilmiş, sorun olmadığı tespit edilmiştir. Normallik varsayımı için histogram grafiği ve betimsel istatistik değerlerine bakılmıştır. Tüm değişkenlerin basıklık ve çarpıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Daha sonra çoklu bağlantılılık sorunu olup olmadığının belirlenmesi için varyans artış faktörleri (VIF), durum indeksi (CI) ve tolerans değerleri incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, VIF değerlerinin 1.001- 1.23, CI değerlerinin 1.00 ile 25.45 arasında ve tolerans değerlerinin 0.81-0.99 olduğu görülmüştür. Bu değerlerin belirlenen kriterlerde yer aldığı saptanmıştır. Böylelikle değişkenler arasında çoklu bağlantılılık sorunu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, ardışık bağıllığı test etmek için Durbin Watson değerinin (1.990), 2'ye yakın olduğu, ardışık bağımlılığın olmadığı görülmüştür (Kalaycı, 2009). Sonuç olarak varsayımlar karşılandıktan sonra veri seti 426 kişi ile Açıklayıcı Faktör Analizine (AFA) hazır hale getirilmiştir.

AFA sonrası ortaya çıkan yapı doğrultusunda ölçek düzenlenmiş ve yapının doğrulanma çalışması için ikinci çalışma grubu ile analizler gerçekleştirilmiştir. 480 kişiden oluşan bu gruptan oluşan veri setini analize hazırlamak için örneklem büyüklüğü, uç değer, normallik, doğrusallık, çoklu bağlantılılık ve ardışıklık gibi varsayımlar incelenmiştir. Eksik veriler için yaklaşık değer atama yöntemlerinden olan seriler ortalaması ile değer atama işlemi yapılmıştır. Daha sonra uç değer analizi için ham puanlar Z puanına dönüştürülmüştür. Tabachnick ve Fidell'e (2014) göre Z puanı ± 3.29 dışında kalan 9 kişi veri setinden çıkarılmıştır. Geriye kalan 471 kişi ile Mahalanobis uzaklık değeri ile değişkenler arasında olağanüstü kombinasyon olup olmadığı kontrol edilmiş, sorun olmadığı tespit edilmiştir. Normallik varsayımı için histogram grafiği ve betimsel istatistik değerlerine bakılmıştır. Tüm değişkenlerin basıklık ve çarpıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre değişkenlerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Daha sonra çoklu bağlantılılık sorunu olup olmadığının belirlenmesi için VIF, CI ve tolerans değerleri incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, VIF değerlerinin 1.00-1.16 arasında değiştiği, CI değerlerinin 1.00 ile 15.19 arasında ve tolerans değerlerinin 0.86-0.99 arasında olduğu görülmüştür. Bu değerlerin belirlenen kriterlerde yer aldığı görülmüştür. Böylelikle değişkenler arasında çoklu bağlantılılık sorunu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, ardışık bağıllığı test etmek için Durbin Watson değerinin (2,106), 2'ye yakın olduğu, ardışık bağımlılığın olmadığı görülmüştür (Kalaycı, 2009). Sonuç olarak varsayımlar karşılandıktan sonra veri seti 471 kişi Doğrulayıcı Faktör Analizine (DFA) hazır hale getirilmiştir.

Bulgular

Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin Faktör Yapısı: Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin yapısını ortaya koymak amacıyla 3-6 yaş çocuğu olan 430 kişiye ulaşılmıştır. Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin faktör desenini ortaya koymak amacıyla dik döndürme yöntemlerinden varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2014). Yapılan analiz sonucunda analize temel olarak alınan 40 madde için öz değeri 1'in üzerinde olan 7 bileşen olduğu görülmüştür. Her bir faktörün toplam varyansa yaptığı katkı önemlidir (Çokluk, Şekercioğlu ve Güçlü, 2014). Bu nedenle ikinci faktörden sonra diğer faktörlerin toplam varyansa etkisinin giderek azaldığı ve çok az bir etkisi olduğu görülmüştür. Daha sonra yamaç birikinti grafiği (Şekil 1) incelenmiş ve iki bileşene uygun olduğuna karar verilmiştir. Bu durum iki faktörün analiz öncesi belirlenen kuramsal yapı ile de uyumlu olduğunu göstermektedir.

Şekil 1. Ana Babalık Davranışları Ölçeğine İlişkin Yamaç Birikinti Grafiği

Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin faktör desenini ortaya koymak için yapılan açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değerleri için kabul düzeyi 0.40 olarak belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2014). İki faktör için maddeler, binişiklik ve faktör yük değerlerinin kabul düzeyini karşılayıp karşılamaması açısından değerlendirildiğinde, bazı maddelerin binişik ya da faktör yük değerlerinin düşük olduğu görülmüştür. Sözü edilen maddelerin (2, 9, 11, 20, 21, 23, 29, 30, 31, 37, 38, 40) analiz dışında bırakılması sonucunda elde edilen faktör deseni ve maddelerin faktör yük değerleri Tablo 1'de verilmiştir. Toplam 12 maddenin analiz dışı bırakılmasıyla birlikte ölçek 28 maddeden ve 2 alt boyuttan oluşan bir yapı sergilemiştir. Faktörlerin toplam varyansa yaptığı katkılar birinci faktör için %26.24, ikinci faktör için %8.41 olarak bulunmuştur. Tüm faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkının ise %34.65 olduğu görülmüştür. Faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkının yeterli düzeyde olduğu belirtilebilir (Scherer, Wiebe, Luther ve Adams, 1988).

Tablo 1

Ana Babalık Davranışları Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Olumlu	Olumsuz
	Ana Babalık	Ana Babalık
Çocuğuma gününün nasıl geçtiğini, neler yaptığını sorarım.	0.726	-0.048
Çocuğumun bir sorunu olduğunu düşündüğümde onunla ilgilenirim (konuşmaya çalışmak, sarılmak gibi)	0.694	-0.158

Çocuğuma olan sevgimi ifade ederim (söylerim, sarılırım, öperim gibi).	0.668	-0.184
Çocuğum kendisine ya da başkasına zarar verebilecek bir şey yaptığında bunun neden yanlış olduğunu onunla konuşurum.	0.641	-0.150
Çocuğumun bir sorunu olduğunda birlikte çözüm yolları buluruz.	0.632	-0.174
Çocuğumla arkadaşları hakkında sohbet ederiz.	0.610	-0.027
Çocuğum bir şeyi yaparken çaba gösterdiğinde bu çabasını överim.	0.593	-0.039
Çocuğumun yapamadığı bir görev/etkinliği ona sırasıyla ve basitçe anlatırım/gösteririm.	0.578	-0.174
Çocuğumla birlikte şarkı söyler, dans eder veya eğlenceli etkinlikler yaparız.	0.572	-0.174
Çocuğum ağladığında onu sakinleştirmeye çalışırım (kucağıma alma, öpme, sarılma gibi).	0.572	-0.097
Çocuğum benimle konuşmak istediğinde onu dinlemek için zaman ayırırım.	0.536	-0.259
Çocuğuma küçük görevler veririm (elbiselerini katlamak, oyuncaklarını toplamak gibi).	0.534	-0.132
Çocuğumun beslenmesine dikkat ederim (sebze, meyve, et, süt ürünlerinden dengeli bir beslenme düzeniyle).	0.498	-0.050
Çocuğumun oyunlarına katılır, onun istediği şekilde oynarım.	0.492	-0.239
Çocuğumu ilk defa yapacağı bir etkinlik için cesaretlendiririm	0.465	-0.309
Ailece yapılacak etkinliklere hep birlikte karar veririz (ana baba ve çocuklar).	0.400	-0.319
Çocuğumun benimle ilgili olumsuz duygu ve düşüncelerini ifade etmesini anlayışla karşılarım.	0.400	-0.078
Başkalarıyla birlikteyken çocuğumun davranışlarından utandığımda ona kızarım (ona bağırarak, çimdik atmak gibi).	-0.138	0.636
Çocuğum istemediğim bir şey yaptığında salak, aptal, geri zekalı gibi sözler söylerim.	-0.250	0.597
Çocuğum istemediğim bir şey yaptığında canını yakarım (ona çimdik atmak, vurmak gibi).	-0.203	0.592
Çocuğumu akranlarıyla kıyaslarım (kardeşi, kuzeni, arkadaşları gibi).	-0.123	0.592
Çocuğumun davranışlarını başkaları ne der? diye düşünerek engellerim.	-0.170	0.562
Çocuğum istemediğim şeyleri yapmasın diye "senin annen/baban olmam" derim	-0.157	0.543
Çocuğum istemediğim bir şey yapınca ona küserim (onunla konuşmam, ona bakmam gibi).	0.026	0.527
Çocuğumla ilgili şikâyet duyduğumda (komşudan, akrabadan ya da okuldan...) onu cezalandırırım.	-0.124	0.505
Çocuğum düştüğü zaman ona kızarım.	-0.311	0.502
Çocuğum istediğim bir şeyi yapsın diye onu korkuturum (arkandan ağlar, iğneci geliyor, annen/baban olmam gibi).	0.013	0.497
Çocuğuma, onun için yaptığım fedakarlıkları hatırlatırım.	-0.086	0.452

Yapılan analiz sonucunda, olumlu ana babalık davranışları alt faktörünün yük değerleri 0.72 ile 0.40; olumsuz ana babalık davranışları alt faktörün yük değerleri 0.63 ile 0.45 arasında değişmektedir. Ölçekte ters puanlanan maddeler bulunmamakta ve ölçekten iki ayrı faktöre ait iki farklı puan elde edilmektedir. Ölçeğin olumlu ana babalık alt boyutundaki puanların yükselmesi, ana babanın çocuğuna olan davranışlarının uygun olduğunu; olumsuz ana babalık alt boyutundaki puanların yükselmesinin ise ana babanın çocuğuna olan davranışlarının uygun olmadığını göstermektedir.

Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin Faktör Yapısı: Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin DFA sonucu elde edilen yol şeması, iki boyutlu model için gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama oranlarının manidarlık düzeyleri ve maddeler için hata varyansları diyagramı Şekil 2, Şekil 3 ve Şekil 4'te görülmektedir. Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin DFA sonucu elde edilen sonuçlarından t değerlerinin anlamlılık düzeyleri incelenmiştir. Buna göre 0.01 anlamlılık düzeyine göre gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama durumlarına ilişkin t değerleri manidardır ($p < .01$). DFA sonucuna göre Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin t değerleri Şekil 3'te görülebilir. Göstergelerin hata varyanslarına ilişkin elde edilen standardize edilmiş faktör yüklerinin her bir gözlenen değişkenin kendi gizil değişkeninin ne kadar iyi bir temsilcisi olduğu Ana Babalık Davranışları Ölçeği maddelerinin hata varyansları diyagramında (Şekil 4) görülmektedir. Diyagrama göre maddelerin hata varyanslarının yüksek olmadığı söylenebilir. Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi sonucu ulaşılan genel uyum indeksleri sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Ana Babalık Davranışları Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri

Ki Kare	sd	Ki Kare/sd	RMSEA	SRMR	GFI	AGFI	CFI	NFI	NNFI
802.86	349	2.3	0.05	0.05	0.90	0.88	0.93	0.89	0.92

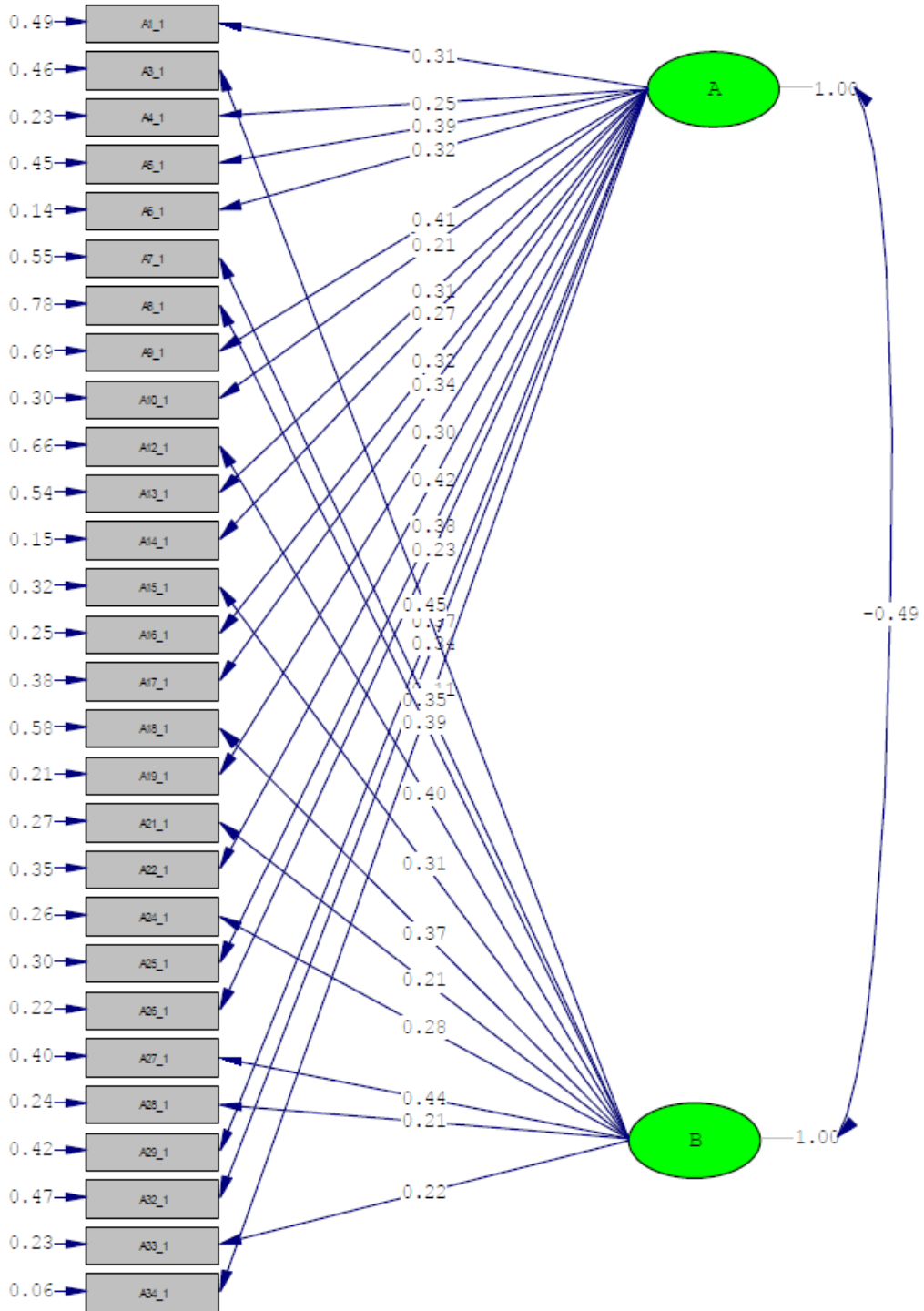
Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin DFA sonuçlarına göre beklenen kovaryans matrisi ile gözlenen kovaryans matrisleri arasındaki fark ($\chi^2=802.86$) .01 anlamlılık düzeyine göre manidardır ($p < .01$). Bu nedenle, yapının değerlendirilmesi için diğer uyum indeksleri göz önünde bulundurulmuş ve Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin iyi uyum gösteren bir yapıda olduğu görülmüştür.

Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin Güvenirlik ve Geçerlik Sonuçları

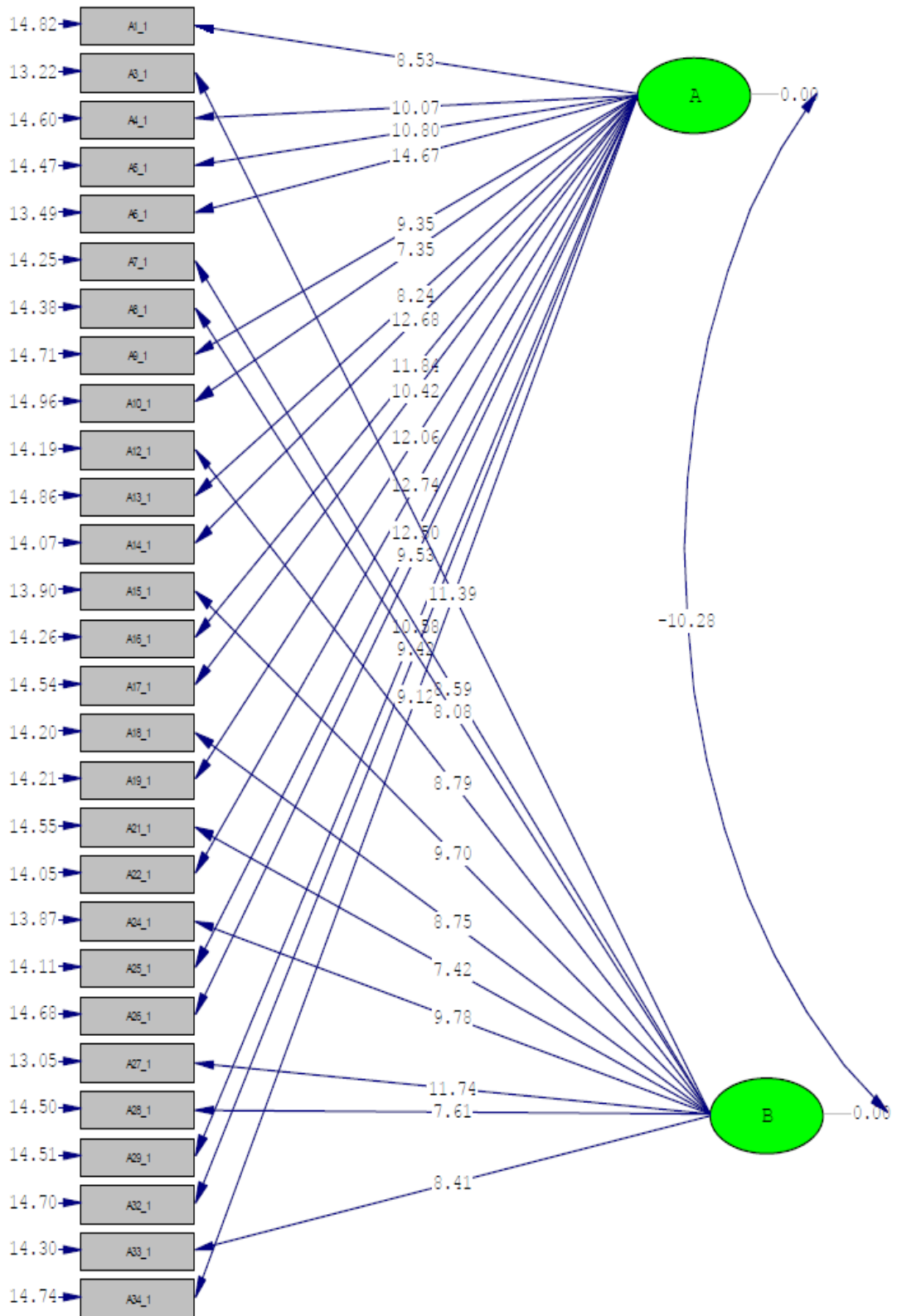
Ölçeğin belirlenen 28 maddelik yapısına ilişkin iç tutarlılığı, AFA sonunda, Cronbach Alpha katsayıları hesaplanarak belirlenmiştir. Bu katsayılar olumlu ana babalık davranışı alt boyutu için $\alpha = 0.83$, olumsuz ana babalık davranışı alt boyutu için $\alpha = 0.74$ olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirliliği için, 15 gün arayla 30 anne babadan ölçümler alınmıştır. Test-tekrar test güvenirlilik puanları olumlu ana babalık davranışı için 0.74; olumsuz ana babalık davranışı için 0.70 olarak bulunmuştur. Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin alt boyutlarının test-tekrar test sonuçlarında orta düzeyde kararlılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kapçı ve Erdinç (2009) tarafından uyarlanan Anne-Babalık Stilleri ve Boyutları Ölçeği ile Ana Babalık Davranışları Ölçeği arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre olumlu ana babalık davranışı ile yetkin ana babalık 0.60 ($p < .01$), otoriter ana babalık -0.27 ($p < .01$) ve izin verici ana babalık -0.18 ($p < .01$) düzeyinde ilişki göstermektedir. Ayrıca, olumsuz ana

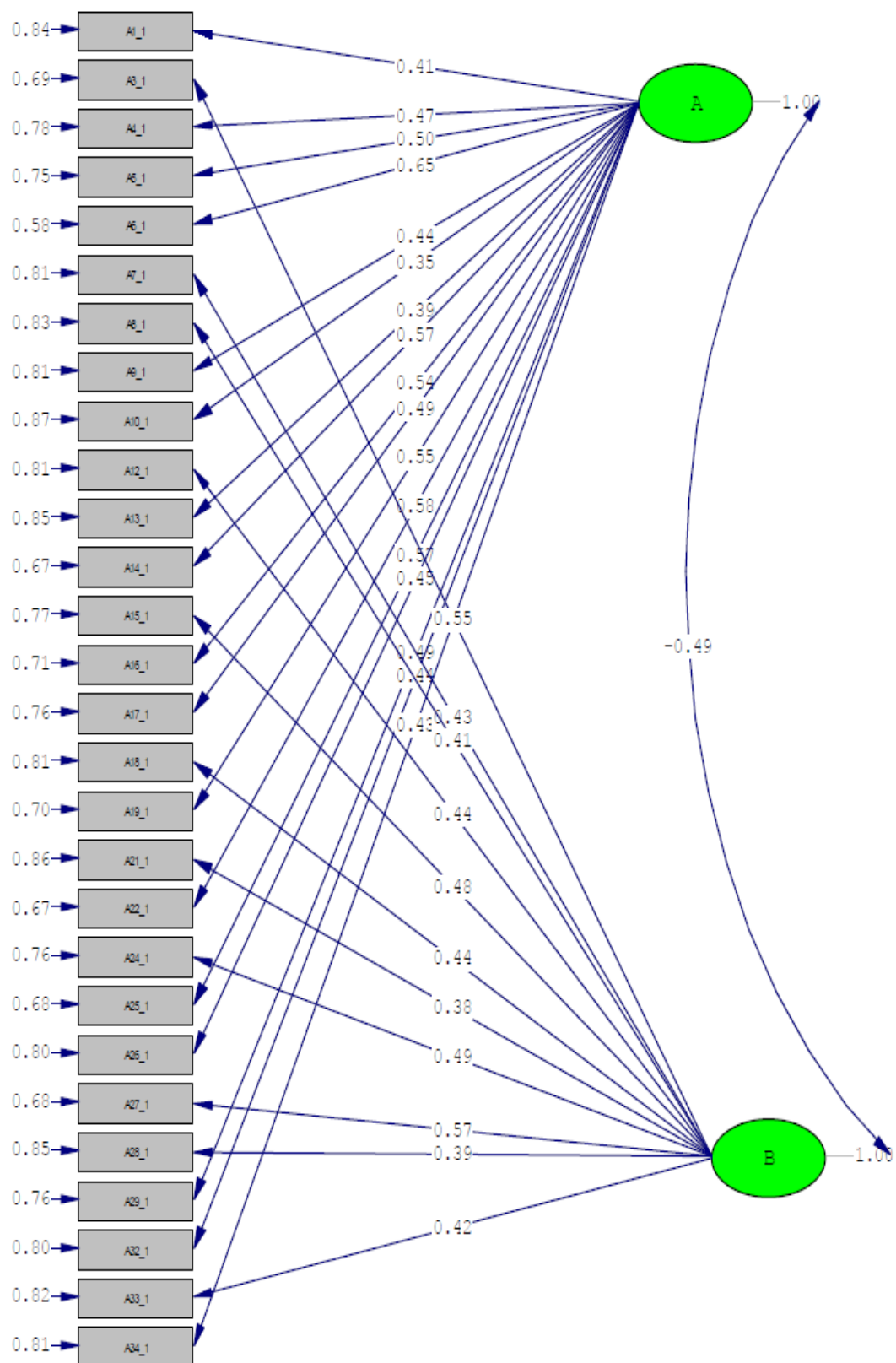
babalık davranışı ile yetkin ana babalık -0.16 ($p<.01$), otoriter ana babalık 0.45 ($p<.01$) ve izin verici ana babalık 0.38 ($p<.01$) düzeyinde ilişkilidir.

Şekil 2. Yol Şeması

Şekil 3. Gözlenen Değişkenleri Açıklama Oranlarının Manidarlık Düzeyleri

Şekil 4. Hata Varyanslarının İncelenmesi

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, okulöncesi dönem çocukları olan ana babaların ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle ölçek geliştirme ihtiyacı belirlenmiştir. Daha sonra kapsamlı bir alanyazın taraması yapılarak ana babalık davranışlarına yönelik kuramsal bilgi elde edilmiş, okulöncesi dönem çocuğu olan ana babalarla yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak doğal ortamda gözlemlenmişlerdir. Elde edilen bu bilgilerle Türk kültürünü yansıtan, ana babalığın olumlu ve olumsuz yönünü içeren ölçek maddeleri yazılmıştır. Oluşturulan ölçek maddeleri ana babalık davranışları üzerinde çalışan en az doktora derecesine sahip uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda 40 maddeden oluşan ilk formun ölçme ve değerlendirme açısından uygunluğu için alan uzmanından görüş alınmıştır. Ölçme ve Değerlendirme alanında doktora eğitimini tamamlamış uzmanın görüşleri doğrultusunda 1= Hiçbir zaman'dan 5= Her zaman şeklinde puanlanan beşli Likert tipinde bir ölçme aracı oluşturulmuştur.

Ölçeğin yapısını ortaya koymak için yapılan açımlayıcı faktör analizine göre Ana Babalık Davranışları Ölçeği 28 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek, olumlu ana babalık davranışları ve olumsuz ana babalık davranışları olmak üzere iki alt boyutu içermektedir. Olumlu ana babalık davranışları alt faktörünün yük değerleri 0.72 ile 0.40; olumsuz ana babalık davranışları alt faktörün yük değerleri 0.63 ile 0.45 arasında değişmektedir. Ölçekten toplam puan elde edilmemekte, ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Olumlu ana babalık davranışı alt ölçeğinden en düşük 17, en yüksek 85 puan elde edilmektedir. Bu alt boyuta ilişkin puanların artışı ana babaların davranışlarının uygun olduğuna yönelik bilgi vermektedir. Olumsuz ana babalık davranışı alt ölçeğinden ise en düşük 11, en yüksek 55 puan hesaplanmaktadır. Bu alt boyuta ilişkin puanların artışı ana babaların davranışlarının uygun olmadığı yönünde bilgi vermektedir.

Ana babalık davranışları ölçeğinin geçerlik çalışması için yapılan diğer bir çalışma ise doğrulayıcı faktör analizidir. AFA için çalışılan birinci çalışma grubundan farklı bir grup olan ikinci çalışma grubu ile bu analiz gerçekleştirilmiştir. Böylelikle elde edilen ölçeğin farklı bir grupta doğrulanıp doğrulanmadığı değerlendirilmiştir. Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin DFA sonucunda elde edilen yol şeması incelendiğinde t değerlerinin manidar olduğu görülmüştür ($p < .01$). Hata varyanslarına ilişkin elde edilen standardize edilmiş faktör yüklerinin her bir gözlenen değişkenin kendi gizil değişkeninin iyi bir biçimde temsil ettiği görülmüş, maddelerin hata varyanslarının yüksek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ana Babalık Davranışları Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi sonucu ulaşılan genel uyum indekslerinin ise yeterli düzeyde olduğu görülmüştür.

Ölçüt geçerliği çalışması kapsamında Ana babalık davranışları ölçeği ile Anne-babalık stilleri ve boyutları ölçeği arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre olumlu ana babalık davranışı ile yetkin ana babalık olumlu yönde orta düzeyde, otoriter ana babalık negatif yönde düşük düzeyde ve izin verici ana babalık negatif yönde düşük düzeyde ilişki göstermektedir. Ayrıca, olumsuz ana babalık davranışı ile yetkin ana babalık negatif yönde düşük düzeyde, otoriter ana babalık pozitif yönde orta düzeyde ve izin verici ana babalık pozitif yönde orta düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar Ana babalık davranışları ölçeğinin ölçüt geçerliğini sağladığını göstermektedir.

Ana babalık davranışları ölçeğinin güvenilirlik çalışması için iç tutarlık katsayısına ve test tekrar test yöntemine bakılmıştır. Birinci çalışma grubundan elde edilen verilere göre Cronbach Alpha katsayıları olumlu ana babalık davranışı alt boyutu için $\alpha = 0.83$, olumsuz ana babalık davranışı alt boyutu için $\alpha = 0.74$ olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirliliği için, 15 gün arayla 30 anne babadan ölçümler alınmıştır. Test-tekrar test güvenilirlik puanları olumlu ana babalık davranışı için 0.74; olumsuz ana babalık davranışı için 0.70 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, Ana babalık davranışları ölçeği yeterli düzeyde test-tekrar test güvenilirliklerine sahiptir.

Sonuç olarak, ölçeğin geliştirme aşamasında yapılan analizlerden elde edilen bulgular güvenilir ve geçerli bir araç olduğunu göstermektedir. Okulöncesi dönem çocukları olan ana babaların ana babalık davranışlarını belirlemeye yönelik olan bu ölçme aracı, araştırmacı ve uygulamacıların çalışmalarına önemli katkı sağlayabilir. Bu nedenlerden ilki ana babalık davranışlarının olumlu ve olumsuz olmak üzere iki boyutta olması, Türk kültürünü yansıtan maddeler içermesidir. Diğer okulöncesi dönem çocukları olan ana babalara yönelik olmasıdır. Ayrıca, ana babaların kendi kendilerini değerlendirmesine yönelik bir araç olması bakımından önemlidir. Ölçeğin bu özelliklerinden dolayı okulöncesi dönem çocukları olan ana babalarla çalışan okul psikolojik danışmanlar, okulöncesi öğretmenleri ve diğer alan çalışanlarının kullanabileceği düşünülmektedir. Böylelikle uzmanlar, ana babaların davranışlarına yönelik ipucu elde edebileceklerdir. Ayrıca ana babalık davranışları psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, okulöncesi ve çocuk gelişimi gibi alanlarda ana babalık davranışlarını belirleme, anlama ve bu davranışların neleri etkilediği gibi birçok konularda çalışılmaktadır. Bunun gibi, okulöncesi dönem çocukları olan ana babaların ana babalık davranışlarının bir değişken olarak ele alacak tüm araştırmacılara fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Son olarak ana babaların olumlu ana babalık davranışlarını arttırma, olumsuz ana babalık davranışlarını azaltmaya yönelik deneysel çalışmalarda bu ölçme aracı kullanılarak alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için Ankara Üniversitesi Etik Kurul İzni (08.08.2019 tarihli, 109. karar) ve MEB Onayı (07.03.2019 tarihli 14588481-605.99-E.4960225 sayı numaralı) alınmıştır.

Kaynakça/References

- Abidin, R. R. (1992). The determinants of parenting behavior. *Journal of Clinical Child Psychology, 21*, 407-412. http://doi.org/10.1207/s15374424jccp2104_12
- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Oxford, England: Lawrence Erlbaum
- Albright, M. B., & Tamis-LeMonda, C. S. (2002). Maternal depressive symptoms in relation to dimensions of parenting in low-income mothers. *Applied Developmental Science, 6*(1), 24-34. http://doi.org/10.1207/S1532480XADS0601_03
- Ayoub, C., Vallotton, C. D., & Mastergeorge, A. M. (2011). Developmental pathways to integrated social skills: The roles of parenting and early intervention. *Child Development, 82*(2), 583–600. <http://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01549.x>
- Bates J. E., & Bayles, K. (1988). The role of attachment in the development of behavior problems. In J. Belsky & T. Nezworski (Eds.), *Clinical implications of attachment* (pp. 253–299). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Baumrind, D. (2003). Patterns of parental authority and adolescent autonomy. *New Directions for Child and Adolescent Development, 108*, 61-69. <http://doi.org/10.1002/cd.128>
- Baydar, N., Akçınar, B. ve İmer, N. (2017). Çevre, Sosyoekonomik Bağlam ve Ana Babalık. M. Sayıl ve B. Yağmurlu (Editörler) *Ana babalık: Kuram ve Araştırma*. (81-127). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları
- Bayraktar F.(2007). Olumlu Ergen Gelişiminde Ebeveyn/ Akran İlişkilerinin Önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 14*(3), 157-166. http://cms.galenos.com.tr/Uploads/Article_30266/cogepderg-14-157.pdf
- Baytemir, K. (2016). Ergenlikte Ebeveyn ve Akranı Bağlanma İle Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişide Kişilerarası Yeterliğin Aracılığı. *Eğitim ve Bilim, 41*(186), 69- 91. <http://doi.org/10.15390/EB.2016.6185>
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development, 55*, 83-96. <http://doi.org/10.1037/0033-2909.114.3.413>
- Biringen, Z., & Robinson, J. (1991). Emotional availability in mother–child interactions: A reconceptualization for research. *American Journal of Orthopsychiatry, 61*, 258–271. <http://doi.org/10.1037/h0079238>
- Brenner, V., & Fox, R. A. (1999). An empirically derived classification of parenting practices. *Journal of Genetic Psychology, 160*(3), 343-356. <http://doi.org/10.1080/00221329909595404>
- Burchinal, M., Roberts, J. E., Zeisel, S. A., Hennon, E. A., & Hooper, S. (2006). Social risk and protective child, parenting, and child care factors in early elementary school years. *Parenting: Science and Practice, 6*(1), 79–113. http://doi.org/10.1207/s15327922par0601_4
- Campbell, S. B., Shaw, D. S., & Gilliom, M. (2000). Early aggressive and inattentive behavior problems: Toddlers and preschoolers at risk for later maladjustment. *Development and Psychopathology, 12*(3), 467-488. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/50663559/Early_externalizing_behavior_proble
- Coie, J. D., & Dodge, K. A. (1998). Aggression and antisocial behavior. In W. Damon & N. Eisenberg (Eds.), *Handbook of Child Psychology* (pp. 779–862). New York: Wiley.
- Collins, W. A., Maccoby, E. E., Steinberg, L., Hetherington, E. M. & Bornstein, M. H. (2000). Contemporary research on parenting: The case for nature and nurture. *American Psychologist, 55*(2), 218-232. <http://doi.org/10.1037//0003-066X.55.2.218>
- Connell, C. M., & Prinz, R. J. (2002). The impact of childcare and parent–child interactions on school readiness and social skills development for low-income african american children. *Journal of School Psychology, 40*(2), 177. [http://doi.org/10.1016/S0022-4405\(02\)00090-0](http://doi.org/10.1016/S0022-4405(02)00090-0)

- Çekiç, A., Türk, F. Buğa, A. & Hamamcı, Z. (2018). Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği 'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 728-743. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/34439/355515>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487-496. <http://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487>
- De Wolff, M., & van IJzendoorn, M. H. (1997). Sensitivity and attachment: A metaanalysis on parental antecedents of infant attachment. *Child Development*, 68(4), 571-591. <http://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1997.tb04218.x>
- Derman, M. T., & Başal, H. A. (2013). Okulöncesi Çocuklarında Gözlenen Davranış Problemleri İle Ailelerinin Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144. <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423869291.pdf>
- Dodge, K. A., Bates, J. E., & Pettit, G. S. (1994). Socialization mediators of the relation between socioeconomic status and child conduct problems. *Child Development*, 65, 649-665. <http://doi.org/10.2307/1131407>
- Elster, A. B., McAnarney, E. R., & Lamb, M. E. (1983). Parental behavior of adolescent mothers. *Pediatrics*, 71(4), 494. <https://pediatrics.aappublications.org/content/71/4/494>
- Gottfried, A. E., Gottfried, A. W. & Bathurst, K. (1988). Maternal employment, family environment, and children's development. In (Eds.), *Maternal employment and children's development*. Springer, Boston, MA.
- Guner, B. M. (2008). *Maternal adolescent parenting behavior and child aggressive and inattentive aggressive and inattentive behavior: Findings from the early head start research and evaluation project* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Maryland.
- Haktanır, G., Baran, G. ve Alisinanoğlu, F. (1998). Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 22, 27-31. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5202>
- Hart, C. H., DeWolf, M., Wozniak, P., & Burts, D. C. (1992). Maternal and paternal disciplinary styles: Relations with preschoolers' playground behavioral orientations and peer status. *Child Development*, 63, 879-892. <http://doi.org/10.2307/1131240>
- Hastings, R. P. (2002). Parental stress and behaviour problems of children with developmental disability. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 27(3), 149-160. <http://doi.org/10.1080/1366825021000008657>
- Hazzard, A., Christensen, A., & Margolin, G. (1983). Children's perceptions of parental behaviors. *Journal of Abnormal Psychology*, 11(1), 49-59. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00912177>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2017). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi: Kültürel psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınevi.
- Kapçı, E.G. ve Erdiñ-Demirci S. (2009). Ana-Baba tutum ölçeğinin 3-13 yaş aralığında çocuğu bulunan annelerde değerdendirilmesi. 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. (Sözel Bildiri). 1-3 Ekim 2009 İzmir.
- Kaplan, B., ve Aksel, E. Ş. (2013). Ergenlerde Bağlanma ve Saldırganlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(1), 20-49. <http://doi.org/10.7816/nesne-01-01-02>
- Karabulut-Demir, E., ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25. <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/ebeveyn-tutum-olcegi-toad.pdf>
- Kobayashi, J. E. (2017). *The longitudinal effects of parenting determinants on preschoolage parenting behaviors* [Unpublished doctoral dissertation]. Michigan State University.

- Kwon, J. Y. (2007). The relationship between parenting stress, parental intelligence, and child behavior problems in a study of Korean preschool mothers. *Early Child Development and Care*, 177(5), 449-460. <http://doi.org/10.1080/03004430600852916>
- Lee, K. (2010). Do early academic achievement and behavior problems predict longterm effects among Head Start children? *Children & Youth Services Review*, 32(12), 1690–1703. <http://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2010.07.012>
- Lloyd, J. E. V., & Hertzman, C. (2009). From Kindergarten readiness to fourth-grade assessment: Longitudinal analysis with linked population data. *Social Science & Medicine*, 68(1), 111–123. <http://doi.org/10.1016/j.socscimed.2008.09.063>
- Lounds, J. J., Borkowski, J. G., Whitman, T. L., Maxwell, S. E., & Weed, K. (2005). Adolescent parenting and attachment during infancy and early childhood. *Parenting: Science & Practice*, 5(1), 91-118. http://doi.org/10.1207/s15327922par0501_4
- Lovejoy, M. C., Weis, R., O'Hare, E., & Rubin, E. C. (1999). Development and initial validation of the Parent Behavior Inventory. *Psychological Assessment*, 11(4), 534–545. <http://doi.org/10.1037/1040-3590.11.4.534>
- Matas, L., Arend, R. A., & Sroufe, L. A. (1978). Continuity of adaptation in the second year: The relationship between quality of attachment and later competence. *Child Development*, 49(3), 547-556. <http://doi.org/10.2307/1128221>
- Neppl, T. K., Conger, R. D., Scaramella, L. V., & Ontai, L. L. (2009). Intergenerational continuity in parenting behavior: Mediating pathways. *Developmental Psychology*, 45, 1241–1256. <http://doi.org/10.1037/a0014850>
- O'Connor, T. G. (2002). Annotation: The 'effects' of parenting reconsidered: findings, challenges, and applications. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(5), 555-572. <http://doi.org/10.1111/1469-7610.00046>
- Olson, S. L., Ceballo, R., & Park, C. (2002). Early problem behavior among children from low-income, mother-headed families: A multiple risk perspective. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 31(4), 419. http://doi.org/10.1207/S15374424JCCP3104_2
- Özgür, H. (2014). *Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Flört Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Patterson, G. R., Reid, J. B., & Dishion, T. J. (1992). *Antisocial boys*. Eugene, OR: Castalia.
- Pettit, G. S., Bates, J. E., & Dodge, K. A. (1993). Family interaction patterns and children's conduct problems at home and school: A longitudinal perspective. *School Psychology Review*, 22, 403–420. <http://doi.org/10.1080/02796015.1993.12085663>
- Pettit, G. S., Bates, J. E., & Dodge, K. A. (1997). Supportive parenting, ecological context, and children's adjustment: A seven-year longitudinal study. *Child Development*, 68, 908–923. <http://doi.org/10.2307/1132041>
- Robinson, C. C., Mandleco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (2001). The parenting styles and dimensions questionnaire (PSDQ). *Handbook of family measurement techniques*, 3, 319-321.
- Rubin, K. H., Bukowski, W., & Parker, J. G. (1998). Peer interactions, relationships, and groups. In W. Damon & N. Eisenberg (Eds.), *Handbook of child psychology* (pp. 619–700). New York: Wiley.
- Sang, M. L., Daniels, M. H., & Kissinger, D. B. (2006). Parental influences on adolescent adjustment: Parenting styles versus parenting practices. *Family Journal*, 14(3), 253-259. <http://doi.org/10.1177/1066480706287654>
- Scherer, R. F., Luther, D. C., Wiebe, F. A., & Adams, J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire. *Psychological Reports*, 62(3), 763-770. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2466/pr0.1988.62.3.763>
- Soygüt, G., Çakır, Z. ve Karaosmanoğlu, A. (2008). Erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi: Young Ebeveynlik Ölçeği'nin psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 17-30.

- <https://www.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120080000m000147.pdf>
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58.
http://www.nebisumer.com/wpcontent/uploads/2016/01/CocukYetistirmeStilleri_SumerGungor_TPD_1999.pdf
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2014). *Using Multivariate Statistics*. (6. Baskı). US: Pearson.
- Tamis-LeMonda, C. S., Bornstein, M. H., & Baumwell, L. (2001). Maternal responsiveness and children's achievement of language milestones. *Child Development*, 72(3), 748-767.
<http://doi.org/10.1111/1467-8624.00313>
- Teti, D. M., O'Connell, M. A. & Reiner, C. D. (1996). Parenting sensitivity, parental depression and child health: The mediational role of parental self-efficacy. *Early Development and Parenting: An International Journal of Research and Practice*, 5(4), 237-250.
[http://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0917\(199612\)5:4<237::AIDEDP136>3.0.CO;2-5](http://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0917(199612)5:4<237::AIDEDP136>3.0.CO;2-5)
- Turan, T., Kartal, A., Kapıkıran, N. A., Kurban, N. K., & Zencir, M. (2016). Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Anne Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 5(1), 16-24.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/cumunu/issue/24592/260368>
- Üredi, I., ve Erden, M. (2009). Öz-Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının Yordayıcısı Olarak Algılanan Anne Baba Tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 781-811. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26109/275081>
- Whiteside-Mansell, L., Bradley, R. H., Owen, M.T., Randolph, S. M., & Cauce, A. M. (2003). Parenting and children's behavior at 36 months: Equivalence between african american and european american mother-child dyads. *Parenting: Science and Practice*, 3(3), 197-234. http://doi.org/10.1207/S15327922PAR0303_02
- Whiteside-Mansell, L., Pope, S. K., & Bradley, R. H. (1996). Patterns of parenting behavior in young mothers. *Family Relations*, 45(3), 273-281. <http://doi.org/10.2307/585499>
- Yilmazer, Y. (2007). *Anne-Baba Tutumları İle İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Zhou, Q., Eisenberg, N., Losoya, S. H., Fabes, R. A., Reiser, M., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Cumberland, A. J., & Shepard, S. A. (2002). The relations of parental warmth and positive expressiveness to children's empathy-related responding and social functioning: A longitudinal study. *Child Development*, 73(3), 893.
<http://doi.org/10.1111/1467-8624.00446>

İletişim/Correspondence

Dr. Öğr. Üyesi Betül Gökçen DOĞAN
betulgokcen.dogan@gmail.com
Prof. Dr. İlhan YALÇIN
yalcini@ankara.edu.tr